

Oponentský posudek na diplomovou práci Antonína Seidela

Krise stranických systémů a úřednické vlády: Česká republika a Itálie

Tématem práce jsou úřednické vlády, které se v nedávné době, tj. od 90. let minulého století za specifických podmínek vyskytují v České republice i v Itálii a představují pozoruhodný politický fenomén, který si nepochybně zaslouží badatelskou pozornost. Antonín Seidel stojí přitom pevně na stanovisku komparativní politologie a opírá se o metodologická a teoretická východiska této disciplíny, ač tak činí způsobem trochu omezeným.

Práce má logickou strukturu a přehledné uspořádání. V úvodu autor precizuje své téma a formuluje základní hypotézy. Následuje kapitola, která vymezuje klíčové koncepty, které práce využívá, zejména koncept úřednické vlády, ale také uvažuje o tom, jak konceptualizovat okolnosti vzniku úřednických vlád, zde do popředí vystupuje otázka stranických krizí a výjimečná role prezidenta při jejich řešení. Následuje kapitola, jež srovnává ústavní a volební systémy ČR a Itálie právě s ohledem na povahu stranické soutěže a postavení prezidenta. Další kapitola je potom věnována historickému přehledu úřednických vlád v Itálii a pak jejich rozboru od zhroutení stranického systému v roce 1993 do současnosti, takže se probírají úřednické vlády Ciampiho, Diniho a Montiho, vždy se přitom autor věnuje otázce, nakolik svou roli hrála ekonomická krize, nakolik krize stranická a jak při tom jednal prezident. Podobně autor v další kapitole postupuje v případě ČR. Zde dokonce jde v přehledu úřednických vlád až do První republiky, po pádu komunismu pak uvádí Čalfovou transformační vládu a rozebírá úřednické vlády Tošovského, Fisherovu a Rusnokovu. Na závěr autor shrnuje poznatky, které komparativní analýzou získal. Vrací se k původním hypotézám a výsledky uvádí v přehledné tabulce.

Přehled úřednických vlád je užitečná věc, ale myslím, že se ztrácí obsahové souvislosti. U prvorepublikových vlád se jedná o srovnání nesrovnatelného, jak z ústavně právního hlediska, jelikož za První republiky byla úřednická vláda uvedena v ústavě, tak s ohledem na společenské a politické okolnosti vzniku tehdejších úředních vlád, které by vyžadovaly hlubší konceptualizaci, než s jakou pracuje autor. Podobně bez obsahové souvislosti jsou uvedeny vlády v Itálii i v ČR, které „zvládaly“ přechod od diktatury k demokracii. To, že Čalfovou vládu řadí k vládám úřednickým Hloušek a Kopeček není argument, ale důvod k přemýšlení.

Práce je napsána precizním, byť trochu schematickým jazykem. Autor jasně formuluje své argumenty. Výklad je přehledný a srozumitelný. Použití literatury a způsob odkazování je příkladný. Chyb se najde minimálně, byť se občas vyskytnou. Některé i zamrzí, když například autor na str. 16 mluví o „věhlasném Sartoriho díle“, tak je přejmenuje na Strana a stranické systémy, ač dílo dobře zná a z valné části z něho vychází. A třeba v pozn. 14 čteme: „... a s nimi spojeného vládní akce“. Nicméně výklad je střídavý a věcný, práce prozrazuje pečlivého autora.

Úřednické vlády jsou pozoruhodný politický fenomén a česká politologie mu vskutku věnovala zatím jen malou pozornost. Antonín Seidel zpracoval dostupnou literaturu, ale mohl se více pustit do teoretických diskusí. Typologie úřednických kabinetů, kterou přejímá od McDonnella a Valbruzziho je nosný koncept, zde bych Seidelův výklad ocenil. Výklad obsahových souvislostí vzniku úřednických vlád má ale slabší teoretický základ. Opírá se o klasifikaci Miloše Brunclíka, ve které se rozlišují okolnosti ekonomické, stranické a prezidentské. Výklad těchto faktorů je ale jenom povšechný. Lze pochopit, že autor demokracii omezuje na demokracii stran, ale vyvstávají další velké otázky: jaká je role stran v demokratické politice, co znamená krize stranictví, nakolik lze tyto krize zvládat úřednickým

kabinetem, posilováním role prezidenta atd. Tyto otázky by si zasloužily větší teoretickou diskusi, než najdeme v práci. Autor si mohl všimnout, že u nás úřednické vlády nastupovaly vždy, když se rozložila vládní koalice pravicových stran s neoliberálním programem: Tošovského vláda – konec transformační vlády pod vedením ODS; Fišerova vláda - konec Topolánkova kabinetu, což byl první pokus transformační pravice o návrat k vládě po vládách sociální demokracie; a Rusnokova vláda - konec Nečasovy vlády s programem konzervativní pravice, který skončil fiaskem. Divím se, že tomuto ideologickému momentu stranických krizí v české politice Seidel nevěnuje pozornost.

Na závěr opakuji své pozitivní ocenění práce, která je věcná, střídmá, precizní ve formulacích a splňuje všechny požadavky kladené na diplomovou práci. Navrhuji klasifikovat ji známkou velmi dobře.

Doc. PhDr. Ing. Milan Znoj, CSc.

V Praze dne 10. 9. 2016